

Bruksela, 1 października 2025 r.
(OR. en)

13342/25

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0241 (COD)

AGRI 452
AGRIFIN 105
FIN 1124
CADREFIN 234
CODEC 1378
ENV 905
FORETS 78

NOTA

Od: Sekretariat Generalny Rady
Do: Delegacje
Dotyczy: Wnioski dotyczące wspólnej polityki rolnej po roku 2027: zielona architektura

Załącznik do niniejszej noty zawiera notę informacyjną prezydencji i pytania ukierunkowujące debatę na posiedzeniu Rady w dniach 27–28 października.

Wspólna polityka rolna po roku 2027 – Zielona architektura

16 lipca 2025 r. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący wspólnej polityki rolnej po roku 2027. Na posiedzeniu Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniach 22–23 września 2025 r. prezydencja poinformowała delegacje, że na zbliżających się posiedzeniach Rady zorganizuje dyskusje tematyczne na temat poszczególnych aspektów wniosku. Pierwsza dyskusja, na posiedzeniu Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniach 27–28 października 2025 r., będzie dotyczyła zielonej architektury. Temat ten był już omawiany na szczelbu ekspertów i na forum Specjalnego Komitetu ds. Rolnictwa.

We wniosku Komisji wprowadzono szereg zmian strukturalnych w zielonej architekturze. Po pierwsze, zniesienie dwufilarowej struktury oznaczałoby, że w odniesieniu do działań ekologicznych w całej wspólnej polityce rolnej miałyby zastosowanie tylko jeden zbiór przepisów. Po drugie, na miejsce systemu warunkowości Komisja wprowadza system odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa. Po trzecie, wprowadza się nowy instrument wsparcia na rzecz przejścia na bardziej odporne systemy produkcji. Po czwarte, chociaż wyodrębniona została kwota minimalna na wdrożenie wspólnej polityki rolnej w każdym państwie członkowskim, państwa członkowskie będą mogły zdecydować o skierowaniu do rolnictwa części środków bez konkretnego przeznaczenia zawartych w ich planach partnerstwa krajowego i regionalnego, z uwzględnieniem środków na działania ekologiczne. Ponadto zrezygnowano z wyodrębnienia środków na działania ekologiczne w obecnej wspólnej polityce rolnej. Komisja proponuje jednak wprowadzenie mechanizmu monitorowania budżetu w odniesieniu do wkładu planów partnerstwa krajowego i regionalnego w realizację unijnych celów klimatycznych i środowiskowych, z myślą o osiągnięciu celu 43%, a także możliwości domagania się, na podstawie przeprowadzonej przez Komisję oceny postępów w realizacji unijnych celów klimatycznych i przyrodniczych, by w planie partnerstwa krajowego i regionalnego danego państwa członkowskiego uwzględniony był minimalny przydział środków.

Zielona transformacja rolnictwa pozostaje kluczowym elementem dla osiągnięcia przez UE celów klimatycznych i środowiskowych. Jednocześnie zmiana klimatu w coraz większym stopniu oddziałuje na rolników i bezpieczeństwo żywnościowe, co uwypukla potrzebę przystosowania się do zmiany klimatu. Prezydencja proponuje, aby w przeprowadzonej przez Radę ocenie zielonej architektury rozważono stopień, w jakim wniosek: 1) upraszcza zielone przepisy dla rolników i administracji, 2) sprawia, że realizacja transformacji ekologicznej jest bardziej atrakcyjna dla rolników oraz 3) zapewnia równe warunki działania zarówno rolnikom, jak i państwom członkowskim. W związku z tym niniejsza nota zawiera opis głównych elementów zielonej architektury i dwa pytania przewodnie, które pozwolą ukierunkować wystąpienia ministrów na posiedzeniu Rady.

Zarządzanie

Komisja proponuje wydanie zaleceń krajowych zawierających wytyczne dla każdego państwa członkowskiego w sprawie rozdziału dotyczącego rolnictwa w jego planie partnerstwa krajowego i regionalnego. Cele zaleceń obejmowałyby: intensyfikację działań w dziedzinie klimatu, świadczenia usług ekosystemowych, rozwiązań opartych na obiegu zamkniętym, ochrony różnorodności biologicznej i zasobów naturalnych, zrównoważonego rolnictwa i poprawy dobrostanu zwierząt. Przy sporządzaniu planów partnerstwa krajowego i regionalnego państwa członkowskie musiałyby należycie uzasadnić, umotywić i określić elementy, które skutecznie będą odnosiły się do wszystkich – lub znacznej części – wyzwań wskazanych przez Komisję w przedstawionych dla nich zaleceniach. Jeśli Komisja stwierdzi, że plan spełnia ustalone kryteria, zaproponuje wówczas decyzję wykonawczą Rady. Zwrot wydatków poniesionych przez państwa członkowskie opierałby się na osiągnięciu określonych uprzednio kamieni milowych i docelowych wartości inwestycji, natomiast w przypadku interwencji obszarowych i interwencji związanych z produkcją zwierzęcą opierałby się na uzyskanych wynikach.

Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa

W miejsce systemu warunkowości, Komisja proponuje nową koncepcję odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa. Wprawdzie zostałyby utrzymane warunkowość społeczna i wymóg przestrzegania przez rolników obowiązujących przepisów UE (wymogi podstawowe w zakresie zarządzania – SMR), państwa członkowskie zostałyby poproszone o uwzględnienie w planach partnerstwa krajowego i regionalnego opisu szeregu praktyk ochronnych, które rolnicy muszą wdrożyć, aby otrzymać pełną kwotę wsparcia w ramach szeregu interwencji. Zastępuje to koncepcję norm utrzymania gruntów w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAECs). Wsparcie objęte systemem odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa byłoby uznawane za zgodne z zasadą „nie czyn poważnych szkód”.

Państwa członkowskie muszą określić praktyki ochronne, które umożliwiają osiągnięcie następujących celów: a) ochrona gleb bogatych w węgiel, elementów krajobrazu i trwałych użytków zielonych na użytkach rolnych; b) ochrona gleby przed erozją, zachowanie potencjału gleby, utrzymanie materii organicznej gleby, m.in. przez zmianowanie lub dywersyfikację upraw, a także ochrona przed wypalaniem ściernisk na gruntach ornych; c) ochrona cieków wodnych i wód gruntowych przed zanieczyszczeniem i odpływem.

Obecnie normy GAEC są definiowane głównie na poziomie UE. W związku z tym wniosek dawałby państwom członkowskim większą elastyczność w opracowywaniu praktyk ochronnych dostosowanych do warunków krajowych, pod warunkiem że Komisja zatwierdzi plany partnerstwa krajowego i regionalnego. Państwa członkowskie mogą pod pewnymi warunkami ustanowić szczególne wyjątki lub odstępstwa od praktyk ochronnych. Gospodarstwa certyfikowane jako ekologiczne zostałyby uznane za spełniające szereg celów praktyk ochronnych. Również małe gospodarstwa byłyby zwolnione ze stosowania koncepcji odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa.

Jest również nowa możliwość równoważności, dzięki której rolnicy decydujący się na stosowanie systemu bardziej wymagającego niż określona praktyka ochronna uznawano by za przestrzegających danej praktyki ochronnej. Ponadto rolnicy mogliby otrzymać wsparcie na wdrożenie i utrzymanie praktyk ochronnych, jeśli państwa członkowskie zaproponowały dobrowolne ekologiczne systemy wsparcia obejmujące te praktyki. Komisja uzasadnia tę zmianę jako element przechodzenia od wymogów do zachęt.

Obszary priorytetowe dotyczące środowiska i klimatu

Państwa członkowskie będą musiały zapewnić wsparcie rolnikom i innym beneficjentom co najmniej w każdym z następujących obszarów priorytetowych dotyczących środowiska i klimatu: a) przystosowanie się do zmiany klimatu i odporność gospodarki wodnej; b) łagodzenie zmiany klimatu, w tym usuwanie dwutlenku węgla i produkcja energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwach rolnych, w tym produkcja biogazu; c) zdrowa gleba; d) zachowanie różnorodności biologicznej, np. ochrona siedlisk lub gatunków, elementy krajobrazu, ograniczenie stosowania pestycydów; e) rozwój rolnictwa ekologicznego; oraz f) zdrowie i dobrostan zwierząt.

Wsparcie dla tych obszarów priorytetowych może przybrać formę płatności z tytułu strat wynikających z niektórych obowiązkowych wymogów, działań rolno-środowiskowych i na rzecz klimatu lub wsparcia inwestycji dla rolników i posiadaczy lasów. Państwa członkowskie, w których występują obszary dotknięte zanieczyszczeniem wody spowodowanym nadmiarem azotanów, będą również musiały udzielić rolnikom wsparcia na ekstensyfikację systemów chowu zwierząt gospodarskich lub zróżnicowanie w kierunku innej działalności rolniczej.

Płatności z tytułu strat wynikających z niektórych obowiązkowych wymogów

Komisja proponuje utrzymanie możliwości udzielania wsparcia na rzecz produkcji rolnej na obszarach objętych wdrażaniem dyrektyw siedliskowej i ptasiej oraz ramowej dyrektywy wodnej. W ramach zmiany obecnych przepisów do takiego wsparcia kwalifikowaliby się wyłącznie rolnicy, posiadacze lasów i ich stowarzyszenia.

Działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu

Państwa członkowskie będą musiały zapewnić zachęty do podejmowania działań korzystnych dla klimatu, środowiska, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zrównoważonego leśnictwa. Działania te byłyby dobrowolne dla rolników i mogłyby mieć charakter roczny lub wieloletni.

Komisja proponuje ponadto wprowadzenie nowego rodzaju płatności ryczałtowej jako wsparcia na rzecz przechodzenia na bardziej odporne rolnictwo. Aby otrzymać finansowanie (do 200 000 EUR) pozwalające na realizację przejścia na bardziej odporne systemy produkcji obejmujące konwersję na rolnictwo ekologiczne i ekstensyfikację produkcji zwierzęcej, rolnicy musieliby sporządzić plan działań na rzecz transformacji, który byłby zatwierdzany przez instytucję zarządzającą. Państwa członkowskie wypłacałyby wsparcie w ratach w okresie realizacji planu działań na rzecz transformacji, przy czym ostatnia rata byłaby uzależniona od ukończenia realizacji planu.

W przypadku gdy prawo krajowe nakłada wymogi wykraczające poza odpowiednie obowiązkowe wymogi minimalne ustanowione w prawie UE, państwa członkowskie mogą również udzielać wsparcia na dobrowolne zobowiązania w dziedzinie zarządzania podejmowane przez rolników i innych beneficjentów przyczyniające się do przestrzegania tych wymogów. Opcja ta mogłaby zachęcić państwa członkowskie do kontynuowania ambitnych inicjatyw krajowych, dając im jednocześnie pewność, że nie wpłynie to negatywnie na wsparcie unijne, które mogliby otrzymywać ich rolnicy. Ten nowy element został również włączony do wniosku zbiorczego dotyczącego uproszczenia wspólnej polityki rolnej, który przedstawiono w maju 2025 r.

Wsparcie inwestycji

Państwa członkowskie musiałyby przyznawać rolnikom i posiadaczom lasów wsparcie na inwestycje, które wnoszą odpowiedni ogólny wkład w odporność rolnictwa, systemów żywnościowych, leśnictwa i obszarów wiejskich, w szczególności w odporność na zmianę klimatu i odporność gospodarki wodnej. Inwestycje przyczyniające się do zielonej transformacji mogłyby mieć charakter zarówno produkcyjny, jak i nieprodukcyjny, przy czym poziom wsparcia dla rolników i posiadaczy lasów byłby ograniczony do 75 % w przypadku obu rodzajów inwestycji, z wyjątkiem wsparcia dla młodych rolników. W sytuacji gdy prawo UE będzie nakładało na rolników nowe wymogi, państwa członkowskie mogą udzielać wsparcia na inwestycje, które będą pomagały rolnikom spełnić te wymogi. Będzie to mogło trwać do trzech lat od momentu, kiedy dany wymóg stanie się obowiązkowy dla danego gospodarstwa, lub w przypadku młodych rolników – od momentu ustanowienia lub do momentu zakończenia powiązanych działań w biznesplanie.

Aspekty finansowe i wyodrębnienie środków na działania ekologiczne

W ramach kwoty wyodrębnionej w planach partnerstwa krajowego i regionalnego Komisja proponuje minimalną – wynoszącą 30% – stopę współfinansowania krajowego płatności na rzecz rolników lub posiadaczy lasów z tytułu strat wynikających z niektórych obowiązkowych wymogów, działań rolnośrodowiskowych i na rzecz klimatu oraz wsparcia inwestycji dla rolników i posiadaczy lasów. W ramach kwoty niewyodrębnionej minimalna stawka wkładu krajowego wynosi co najmniej 15 % dla regionów słabiej rozwiniętych, 40 % dla regionów w okresie przejściowym i 60 % dla regionów rozwiniętych. Obecny system dwufilarowy nie przewiduje stopy współfinansowania krajowego dla ekoschematów w ramach filaru I ani minimalnej stopy współfinansowania krajowego w wysokości 20 % w przypadku działań ekologicznych w ramach filaru II.

W bieżącym okresie w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego stosowana jest kwota wyodrębniona na działania ekologiczne wynosząca 25 % w filarze I i 35 % w filarze II.

We wniosku nie przewidziano oddzielnej kwoty wyodrębnionej na działania ekologiczne w ramach wspólnej polityki rolnej. Oczekuje się, że na cele klimatyczne i środowiskowe przeznaczone zostanie 43 % budżetu przewidzianego w planach partnerstwa krajowego i regionalnego. Komisja może jednak zwrócić się do państw członkowskich, by przeznaczyły niższy lub wyższy minimalny przydział na środki ekologiczne, uwzględniając przygotowaną przez Komisję ocenę postępów państw członkowskich w realizacji ich celów klimatycznych na 2030 r. w dziedzinie rolnictwa, transportu i budynków (rozporządzenie w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego) oraz w realizacji rozporządzenia o odbudowie zasobów przyrodniczych.

W związku z powyższym prezydencja proponuje następujące pytania:

- 1. W jakim stopniu wniosek przyczynia się do osiągnięcia celu dotyczącego uproszczenia i uatrakcyjnienia transformacji ekologicznej dla rolników?*
- 2. Zważywszy na brak we wniosku Komisji specjalnej wyodrębnionej kwoty na działania ekologiczne w ramach wspólnej polityki rolnej, w jaki sposób można zapewnić rolnikom równe warunki działania z punktu widzenia transformacji ekologicznej?*